

# OBSAH VÝUKY

Kurikulární dokumenty:

- RVP (Rámcové vzdělávací programy)
- ŠVP (Školní vzdělávací programy)



# CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ

## 3.2 Cíle vzdělávání

Vzděláváním ve čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií se usiluje o naplnění těchto cílů:

- vybavit žáky klíčovými kompetencemi na úrovni, kterou předpokládá RVP G;
- vybavit žáky širokým vzdělanostním základem na úrovni, kterou popisuje RVP G;
- připravit žáky k celoživotnímu učení, profesnímu, občanskému i osobnímu uplatnění.



## KLÍČOVÉ KOMPETENCE (RVP)

- **Klíčové kompetence:** Soubor požadavků na vzdělávání zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti univerzálně použitelné v běžných pracovních a životních situacích
- Nejsou vázány na jednotlivé předměty
- Součást obecného základu vzdělávání



# KOMPETENCE

**„Na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií by si žák měl osvojit:**

- kompetenci k učení,
- kompetenci k řešení problémů,
- kompetenci komunikativní,
- kompetenci sociální a personální,
- kompetenci občanskou,
- kompetenci k podnikavosti“



# KOMPETENCE K UČENÍ

Žák:

- své učení a pracovní činnost si sám plánuje a organizuje, využívá je jako prostředku pro seberealizaci a osobní rozvoj;
- efektivně využívá různé strategie učení k získání a zpracování poznatků a informací, hledá a rozvíjí účinné postupy ve svém učení, reflektuje proces vlastního učení a myšlení;
- kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá při svém studiu a praxi;
- kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů svého učení a práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci.



# KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Žák:

- rozpozná problém, objasní jeho podstatu, rozčlení ho na části;
- vytváří hypotézy, navrhuje postupné kroky, zvažuje využití různých postupů při řešení problému nebo ověřování hypotézy;
- uplatňuje při řešení problémů vhodné metody a dříve získané vědomosti a dovednosti, kromě analytického a kritického myšlení využívá i myšlení tvořivé s použitím představivosti a intuice;
- kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, pro své tvrzení nachází argumenty a důkazy, formuluje a obhajuje podložené závěry;
- je otevřený k využití různých postupů při řešení problémů, nahlíží problém z různých stran;
- zvažuje možné klady a zápory jednotlivých variant řešení, včetně posouzení jejich rizik a důsledků.



# KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

Žák:

- s ohledem na situaci a účastníky komunikace efektivně využívá dostupné prostředky komunikace, verbální i neverbální, včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu;
- používá s porozuměním odborný jazyk a symbolická a grafická vyjádření informací různého typu;
- efektivně využívá moderní informační technologie;
- vyjadřuje se v mluvených i psaných projevech jasně, srozumitelně a přiměřeně tomu, komu, co a jak chce sdělit, s jakým záměrem a v jaké situaci komunikuje; je citlivý k míře zkušeností a znalostí a k možným pocitům partnerů v komunikaci;
- prezentuje vhodným způsobem svou práci i sám sebe před známým i neznámým publikem;
- rozumí sdělením různého typu v různých komunikačních situacích, správně interpretuje přijímaná sdělení a věcně argumentuje; v nejasných nebo sporných komunikačních situacích pomáhá dosáhnout porozumění.



# KOMPETENCE PERSONÁLNÍ A SOCIÁLNÍ

Žák:

- posuzuje reálně své fyzické a duševní možnosti, je schopen sebereflexe;
  - stanovuje si cíle a priority s ohledem na své osobní schopnosti, zájmovou orientaci i životní podmínky;
  - odhaduje důsledky vlastního jednání a chování v nejrůznějších situacích, své jednání a chování podle toho koriguje;
  - přizpůsobuje se měnícím se životním a pracovním podmínkám a podle svých schopností a možností je aktivně a tvořivě ovlivňuje;
- 
- aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů;
  - přispívá k vytváření a udržování hodnotných mezilidských vztahů založených na vzájemné úctě, toleranci a empatii;
  - projevuje zodpovědný vztah k vlastnímu zdraví a k zdraví druhých;
  - rozhoduje se na základě vlastního úsudku, odolává společenským i mediálními tlakům.





# KOMPETENCE OBČANSKÁ

Žák:

- informovaně zvažuje vztahy mezi svými zájmy osobními, zájmy širší skupiny, do níž patří, a zájmy veřejnými, rozhoduje se a jedná vyváženě;
- o chodu společnosti a civilizace uvažuje z hlediska udržitelnosti života, rozhoduje se a jedná tak, aby neohrožoval a nepoškozoval přírodu a životní prostředí ani kulturu;
- respektuje různorodost hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí;
- rozšiřuje své poznání a chápání kulturních a duchovních hodnot, spoluvytváří je a chrání;
- promýšlí souvislosti mezi svými právy, povinnostmi a zodpovědností; k plnění svých povinností přistupuje zodpovědně a tvořivě, hájí svá práva i práva jiných, vystupuje proti jejich potlačování a spoluvytváří podmínky pro jejich naplňování;
- chová se informovaně a zodpovědně v krizových situacích a v situacích ohrožujících život a zdraví, poskytne ostatním pomoc;
- posuzuje události a vývoj veřejného života, sleduje, co se děje v jeho bydlišti a okolí, zaujímá a obhajuje informovaná stanoviska a jedná k obecnému prospěchu podle nejlepšího svědomí.



# KOMPETENCE K PODNIKAVOSTI

Žák:

- cílevědomě, zodpovědně a s ohledem na své potřeby, osobní předpoklady a možnosti se rozhoduje o dalším vzdělávání a budoucím profesním zaměření;
- rozvíjí svůj osobní i odborný potenciál, rozpoznává a využívá příležitosti pro svůj rozvoj v osobním a profesním životě;
- uplatňuje proaktivní přístup, vlastní iniciativu a tvořivost, vítá a podporuje inovace;
- získává a kriticky vyhodnocuje informace o vzdělávacích a pracovních příležitostech, využívá dostupné zdroje a informace při plánování a realizaci aktivit;
- usiluje o dosažení stanovených cílů, průběžně reviduje a kriticky hodnotí dosažené výsledky, koriguje další činnost s ohledem na stanovený cíl; dokončuje zahájené aktivity, motivuje se k dosahování úspěchu;
- posuzuje a kriticky hodnotí rizika související s rozhodováním v reálných životních situacích a v případě nezbytnosti je připraven tato rizika nést;
- chápe podstatu a principy podnikání, zvažuje jeho možná rizika, vyhledává a kriticky posuzuje příležitosti k uskutečnění podnikatelského záměru s ohledem na své předpoklady, realitu tržního prostředí a další faktory.



# VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

## 5. Vzdělávací oblasti:

**5.1 Jazyk a jazyková**

**5.2 Matematika a její aplikace**

**5.3 Člověk a příroda**

5.3.1 Fyzika

5.3.2 Chemie

5.3.3 Biologie

5.3.4 Geografie

5.3.5 Geologie

**5.4 Člověk a společnost**

**5.5 Člověk a svět práce**



# VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

## Vzdělávací oblasti:

### **5.6 Umění a kultura**

5.6.1 Hudební obor

5.6.2 Výtvarný

### **5.7 Člověk a zdraví**

### **5.8 Informatika a informační a komunikační technologie**



# VZDĚLÁVACÍ OBOR, PŘEDMĚT

## Například BIOLOGIE

Obsah:

- Očekávané výstupy
- Učivo



# VZDĚLÁVACÍ OBOR, PŘEDMĚT

## Vzdělávací obsah

### *OBEČNÁ BIOLOGIE*

#### Očekávané výstupy

žák

- *odliší živé soustavy od neživých na základě jejich charakteristických vlastností*
- *porovná významné hypotézy o vzniku a evoluci živých soustav na Zemi*
- *objasní stavbu a funkci strukturních složek a životní projevy prokaryotních a eukaryotních buněk*
- *vysvětlí význam diferenciacce a specializace buněk pro mnohobuněčné organismy*
- *odvodí hierarchii recentních organismů ze znalostí o jejich evoluci*

#### Učivo

- **vznik a vývoj živých soustav; evoluce**
- **buňka – stavba a funkce**



# VZDĚLÁVACÍ OBOR, PŘEDMĚT

- **6. Průřezová témata:**
- 6.1 Osobnostní a sociální výchova
- 6.2 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- 6.3 Multikulturní výchova
- 6.4 Environmentální výchova
- 6.5 Mediální výchova



# LITERATURA

- CHRÁSKA, M. *Didaktické testy*. Brno : Paido, 1999. ISBN 80-85931-68-0.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.





# ŽÁK: SUBJEKT EDUKACE

- Dítě či adolescent je svými vlastnostmi a vývojem předmětem zájmu několika vědeckých disciplín:
  - *Vývojová psychologie*
  - *Pedagogická psychologie*
  - *Sociologie dětství a rodiny*
- Jaké determinanty žáků jsou nejdůležitější?
  - kognitivní (poznávací): zejména inteligenční charakteristiky
  - sociokulturní a socioekonomické poměry v rodinách



# PSYCHOLOGIE A VZDĚLÁVÁNÍ


## Z vývojové psychologie

- Žáci sekundární školy (nižší a vyšší) jsou charakterističtí procesem dospívání - pubescence (přibližně 11-15) let a adolescence (přibližně 15 - 22)
- Tato poměrně dramatická vývojová období kladou značné nároky na vychovatele



# PSYCHOLOGIE A VZDĚLÁVÁNÍ

## Z vývojové psychologie

- Díky emočním nestálostem může u dospívajícího docházet k častým výkyvům v prospěchu
  - Dospívání je spojeno i s postupným osamostatňováním jedince
    - revolta vůči autoritám
    - úniky do vlastního vnitřního světa
    - pasivní nežádoucí setrvávání v roli dítěte (infantilní závislost)
- 

# PSYCHOLOGIE A VZDĚLÁVÁNÍ

## Z vývojové psychologie

- Rozpor mezi fyzickou a sociální zralostí dospívajících
  - subjektivní pocit dospělosti versus povinnosti žáka
- Rozpor mezi rolí a statutem
  - očekává se přijetí rolí dospělého (odpovědnost)
  - na druhou stranu status dospívajících je poměrně nízký (poslušnost, vnější kontrola, ekonomická závislost, aj.)



# ŽÁK: INTELIGENCE

- intelligence:
  - „účelná adaptace člověka v kontextu reálného světa“ (Sterneberg)
  - „schopnost člověka názorně nebo abstraktně myslet v řečových, numerických, časoprostorových aj. vztazích a nalézt řešení problému...“
  - „to, co mohou měřit inteligenční testy“
- Inteligenční test: Alfred Binet (1857 - 1911); schopnost logického uvažování



## ŽÁK: INTELIGENCE

- Inteligenční kvocient: „číselný údaj vyjadřující úroveň intelektových schopností vzhledem k věku

$$IQ = (\text{mentální věk}) / \text{chronologický věk} \cdot 100$$

$IQ < 100$ ; jedinec má nižší inteligenci

$IQ > 100$ ; jedinec má vyšší inteligenci

pásmo průměrných hodnot se pohybuje v Intervalu  $100 \pm 10$

pojmy jako debilita, imbecilita a idiocie se dnes již nepoužívají

- velká část inteligenčních schopností je vrozená (82% ze skóre je určeno geneticky)




## ŽÁK: PROSTŘEDÍ

- Je prokázáno, že nedokonalost v užívání jazyka je velmi důležitým brzdícím faktorem školní edukace a že užívání jen omezeného jazykového kódu je kumulativním deficitem (tj. zábranou, která vytváří začarovaný kruh potíží zvětšujících se v průběhu školních let (Lawton 1968))



# KOGNITIVNÍ DETERMINANTY

- Bloomova teorie:
    - Neexistují „dobří“ a „špatní“ žáci, ale pouze žáci, kteří se učí rychleji a žáci, kteří se učí pomaleji
    - Všichni žáci mohou dosáhnou dobrých studijních výsledků, pokud k tomu budou mít vhodné podmínky
    - Problém je, že učitelé často předpokládají, že žáci vstupují do vyučovacího procesu vybaveni jistými znalostmi, aniž by si to ověřili (např. pokud žák nemá osvojenou schopnost porozumět čtenému textu, bude mít zřejmě problémy v dalším vzdělávání a to i v jiných než jazykových předmětech)
- 



# UČITELSKÁ PROFESE



# ČÍM SE VYZNAČUJE PROFESE?

- soubor znalostí a dovedností, který přesahuje znalosti a dovednosti laických osob? (Do jaké míry může být laik učitelem?)
- aplikace výzkumu a teorie v praxi
- dlouhá doba speciálního výcviku
- kontrola nad licenčními standardy nad požadavky zahájení výkonu příslušného povolání
- autonomie v rozhodování v rámci své pracovní činnosti
- přijetí zodpovědnosti za výkon činnosti
- vysoká sociální prestiž a vysoký ekonomický status profesionálů

